

reportatge

DESPRÉS DE L'ACORD ENTRE
ACESA I EL MINISTERI DE FOMENT

LLUM VERDA A L'AMPLIACIÓ DE L'AUTOPISTA AP-7 NORD

ACESA INICIA EL PROCÉS DE LICITACIÓ PER A LA CONSTRUCCIÓ DEL TERCER CARRIL A GIRONA, UN COP EL MINISTERI DE FOMENT HA APROVAT EL PROJECTE ENTRE MAÇANET I FORNELLS

Text ACESA

Acesa posarà en marxa en els propers dies el procés de licitació d'un tram corresponent al projecte d'obres d'ampliació de l'AP-7 entre les localitats gironines de Maçanet i La Jonquera. El passat mes de novembre la Direcció General de Carreteres del Ministeri de Foment va aprovar el projecte constructiu del primer tram de l'AP-7 entre Maçanet i Fornells, amb una

longitud de 18,7 km i un cost previst de 60 milions d'euros. Una vegada hagi acabat el concurs es farà l'adjudicació de les obres i es preveu que els treballs començaran durant el proper mes de març.

Amb l'inici d'aquesta licitació, es posa en marxa un altre dels projectes inclosos en el Conveni d'ampliació de l'autopista AP-7, aprovat l'any 2006 després de l'acord asso-

CELLA VINARIA, TURISME CULTURAL A TEIÀ (I)

Text ANTONI MARTÍN I OLIVERAS

Cella Vinaria és el nom llatí del celler de vi i alhora el nom del projecte per a la construcció d'un parc arqueològic situat en el terme municipal de Teià, a la comarca del Maresme (Barcelona).

El projecte, que ja disposa d'un Pla Director i d'un Projecte Museològic i Museogràfic, preveu un model d'equipament complex en el qual conviuran diferents recursos i serveis: un Centre d'Acollida Turística, un Centre d'Interpretació i/o Museu del Vi Laietà, una Vinya Romana Experimental i el Jaciment Arqueològic Vitivinícola Romà de Vallmora museïtzat i adequat per a la visita pública. Així, a partir de la posada en valor d'aquest bé patrimonial, es preveu donar a conèixer el fenomen històric de l'origen, el desenvolupament i l'expansió de la producció vitivinícola a l'antiga regió Laietana i el comerç del vi tarraconense en època romana, entre els segles I aC i V dC.

Aquesta iniciativa neix l'agost de 2003, quan començaren els primers treballs de reexcavació del jaciment de Vallmora, que havia estat declarat Bé Cultural d'Interès Local l'octubre de 2001 per part de l'Ajuntament de Teià. D'ençà de 2003 i durant tot l'any 2004 es va anar treballant en la prospecció, delimitació, excavació en extensió i documentació arqueològica de les estructures del jaciment, que varen passar dels gairebé 700 m² inicials, als prop de 3.000 m² d'extensió que presenta a dia d'avui.

Des d'inicis de 2005 fins a finals de 2006 s'ha anat treballant en les obres de conserva-

ció i restauració, que preveuen la consolidació i reintegració de les diferents estructures arqueològiques (sales de premsat, dipòsits de recollida del most, magatzems de dolia o tines de fermentació de vi, etcètera), amb el condicionament en pedra dels sòcols dels murs que configuren el centre de producció vitivinícola, i la recuperació dels paviments i nivells de circulació antics d'època romana mitjançant la seva reintegració amb la construcció de murs de contenció i plataformes.

L'objectiu final d'aquesta fase d'intervenció és la recreació *in situ* d'un celler romà –o *cella vinaria*–, que va tenir la seva màxima activitat a cavall dels segles I i III dC i que inclou, com a màxim atractiu, la construcció de les rèpliques de dues de les sis grans premses de vi de l'època romana documentades al jaciment, juntament amb la recreació d'una vinya romana experimental a partir de les dades subministrades pels autors clàssics i les dades científiques obtingudes durant l'excavació.

FOMENTAR LA DIVULGACIÓ. L'any 2007 s'ha destinat bàsicament a l'inici de la construcció d'infraestructura d'obra civil: murs de contenció de terrasses, pilotatges i encepats de fonamentació de la superestructura de protecció de les restes. Obres que, a dia d'avui, encara es troben en procés d'execució.

Aquestes intervencions, doncs, s'inscriuen dins d'una dinàmica d'actuació continuïsta i finalista que permetran l'adequació del jaciment per a la visita pública, dotant-lo de les infraestructures bàsiques i mínimes necessàries a nivell museogràfic (coberta de protecció, reintegració parcial d'estructures arquitectòniques antigues, accessos, recorregut, senyalització, etcètera), per tal de fomentar el seu coneixement, difusió i divulgació.

Tot això, lligat a un segon i no menys important projecte de turisme cultural promogut pel Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, Direcció General de Turisme de la Generalitat de Catalunya que, treballant conjuntament amb els ajuntaments de Teià,

FOTO: LETICIA SIERRA DÍAZ

Vista aèria del jaciment de Vallmora..

Alella i el Masnou, permetrà d'ubicar a la zona d'equipaments municipals, adjacent al jaciment, la prova pilot de la xarxa de Centres d'Acollida Turística de Catalunya (CAT) amb una connexió a peu entre l'àrea de descans de la C-32 i el parc arqueològic Cella Vinaria, a través de la participació decisiva d'**acesa-abertis**, projecte que s'haurà de desplegar al llarg de 2008, per tal que esdevingui un referent comarcal i nacional en l'àmbit del turisme cultural, a més de contribuir a la promoció econòmica del territori i, en especial, de la DO Alella de la qual Teià forma part.

Aquest projecte fins ara ha estat finançat íntegrament amb ajuts de fons públics i privats, en especial de la mà dels Fons Europeus de Desenvolupament Regional (FEDER 2004-2005 i 2006), de la Direcció General del Patrimoni Cultural del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, i amb les aportacions de patrocinadors d'entitats privades que han estat recolzant el projecte des del seus inicis, com **acesa-abertis**, Caixa Laietana i Alella Vinícola Can Jonc.

Es preveu poder obrir el jaciment a la visita pública i el CAT Cella Vinaria de Teià a la tardor de 2008. ■

Antoni Martín i Oliveras,
arqueòleg, museòleg
i gestor cultural de
l'Ajuntament de Teià.

EL JACIMENT DE VALLMORA, BÉ CULTURAL D'INTERÈS LOCAL, HA PASSAT DELS GAIREBÉ 700 M² INICIALS ALS PROP DE 3.000 M² D'EXTENSIÓ QUE PRESENTA A DIA D'AVUI

reportatge

PROJECTE DE MILLORA DE L'AUTOPISTA

ACESA LICITA LES OBRES DEL TRAM MAÇANET-FORNELLS DE L'AP-7 A GIRONA

Vista aèria del quilòmetre 64 de l'AP-7.

EL PROCÉS S'HA OBERT DESPRÉS QUE LA DIRECCIÓ GENERAL DE CARRETERES DEL MINISTERI DE FOMENT APROVÉS EL PROJECTE CONSTRUCTIU AMB UN PRESSUPOST DE 60 MILIONS D'EUROS

Text ACESA

Acesa ha anunciat la licitació de les obres de construcció del tercer carril de l'AP-7 a Girona entre Maçanet i Fornells corresponents al projecte d'ampliació de l'autopista AP-7 entre La Jonquera i Vila-seca/Salou (Tarragona). Es preveu que els treballs d'ampliació puguin iniciar-se un cop completat el procés de licitació que es tanca a finals de març amb l'obertura d'ofertes.

El projecte es va publicar a principis de febrer al Butlletí Oficial de l'Estat (BOE) i al Diari Oficial de la Unió Europea (DOUE). La licitació es posa en marxa després que la Direcció General de Carreteres del Ministeri de Foment aprovés el projecte constructiu d'aquest tram entre Maçanet i Fornells, de 18,7 quilòmetres, i que té un cost estimat de 60 milions d'euros.

CELLA VINARIA, TURISME CULTURAL A TEIÀ (II)

Text ANTONI MARTÍN I OLIVERAS

El celler romà de Vallmora es troba situat dins de l'antiga regió de la Laietània, el nom de la qual prové del terme grec **laiaitanoi** i del posterior terme llatí *laeatani*. Amb aquest nom els autors clàssics designaven al poble iber que habitava aquest territori abans de l'arribada definitiva dels romans a la península Ibèrica l'any 218 aC amb motiu de la segona guerra púnica, que els enfrontava als cartaginesos. La Laietània comprenia un territori molt extens que anava des del massís del Garraf a la desembocadura de la Tordera, seguint la línia de costa, i –vers l'interior– abastava el curs baix del Llobregat (Rubricatum) i tota la plana vallesana fins a la Serralada Prelitoral. Administrativament pertanyia a la província romana Hispània citerior, que tenia la seva capital a Tarraco (Tarragona).

Serà a partir de la segona meitat del segle II aC (si fa o no fa, entre l'any 150 aC i 100 aC), però sobretot a inicis i durant la primera meitat del segle I aC (entre l'any 100 aC i 50 aC), quan, en època romano-republicana, i dins de l'anomenat procés de romanització, es denoten tota una sèrie de canvis com a conseqüència de l'arribada d'importants contingents de població forana, majoritàriament d'origen italià. Aquests canvis afectaran també el patró d'assentament i culminaran, en una primera etapa, amb la fundació de dues petites noves ciutats (*municipia*): Baetulo, l'actual Badalona, i Iluro, avui Mataró, entorn de les quals s'ordenarà i s'estructurarà administrativament el territori. Aquestes noves ciutats es disse-

nyaran seguint un plantejament de desenvolupament urbanístic igual al de les ciutats romanes d'Itàlia. Al mateix temps, es produeix una transformació que substitueix un patró econòmic d'origen indígena basat en la producció d'excedents cerealístics pel comerç, per una economia fonamentada en el desenvolupament d'un nou model d'ocupació territorial basat en explotacions agràries especialitzades, en aquest cas, de producció vitivinícola intensiva.

VI DE CONSUM POPULAR. Una segona etapa d'aquest procés la podem situar a finals del segle I aC, en temps de l'emperador Octavi August, a inicis de l'època alt imperial. Pel que fa al territori laietà, entre els anys 15 i 10 aC es funda la colònia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino (Barcelona) que, com a conseqüència del seu estatus administratiu superior, pren un major protagonisme en l'organització territorial vers el que van tenir els petits *municipia* de Baetulo i Iluro. No obstant això, no serà fins a la primera meitat del segle I dC quan el sistema d'explotacions agràries del territori laietà adquirirà un major grau d'especialització pel que fa a la producció vitivinícola intensiva. En aquest moment es multiplicaran el nombre d'explotacions, com la de Vallmora, i de centres productors de grans envasos ceràmics d'emmagatzematge i transport de vi: tines (*dolia*) i àmfores (*amphorae*) destinades a la producció i al comerç massiu de vi per a l'exportació.

Aquests fets suposen l'aflorament d'una nova classe social terratinent que s'agruparà en diverses famílies extenses, o *gens*, cada vegada més influents social i políticament, dins de la pròpia colònia i en el territori adscrit a aquesta i amb un poder econòmic molt important dins de la societat provincial romana. Famílies com els Pedanis, els Acilis, els Licinis, els Herennis, etcètera, tindran un paper molt important en la vida municipal i provincial, amb connexions, fins i tot, amb elements senatorials de l'administració i la política imperial romana.

FOTO: LETICIA SIERRA DÍAZ

Jaciment romà de Vallmora.

Encara que els autors clàssics, Estrabó (*Geografia* III 4.16), Plini El Vell, (*Naturalis Historia* XIV, 71), Marcial (I, XXVI, 9-10, VII, LIII, 6, XIII, CXVIII), Sili Itàlic, (III 369-370, XV, 176-177), Florus, (II, 2) i Juvenal (V-29-30) no parlen molt favorablement del vi laietà pel que fa a la seva qualitat (hem de recordar que es tracta d'un vi de segona classe, de consum popular i de tropa), sí que constaten, en canvi, la gran capacitat de producció d'aquest territori.

Així, són testimonis del gran volum de producció i de la importància del comerç del vi laietà i, per extensió, dels altres vins produïts a la província tarraconense, la presència de restes d'àmfores vinàries de producció local escampades pels jaciments d'aquest territori i per tot l'Imperi Romà d'occident: Illes Britàniques (Britannia), Europa central (Gallia, Helvetia, etcètera) i al llarg del limes del Rin i del Danubi, penínsules Ibèrica (Hispània) i Itàlica (Itàlia: Roma, Ostia, Pompei...), illes del Mediterrani occidental (Còrsica, Sardenia i Sicília) i nord d'Àfrica (Mauritània, Numídia, Africa Proconsularis, etcètera). ■

ELS AUTORS CLÀSSICS DESTAQUEN LA GRAN CAPACITAT DE PRODUCCIÓ DE VI A LA REGIÓ LAIETANA DINS DE LA PROVÍNCIA TARRACONENSE

Antoni Martín i Oliveras,
arqueòleg, museòleg
i gestor cultural de
l'Ajuntament de Teià.

reportatge

L'AMPLIACIÓ DE L'AP-7, A BON RITME

ACESA AVANÇA EL DESMANTELLAMENT DELS PEATGES TRONCALS A LES COMARQUES DE TARRAGONA. A L'AP-7 A GIRONA S'HAN ADJUDICAT LES OBRES DEL TRAM MAÇANET-FORNELLS

Text ACESA

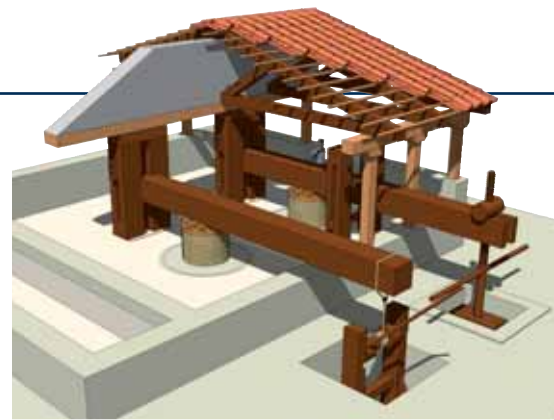
A principis de juny han començat els treballs d'ampliació d'estructures de l'autopista AP-7 al tram Maçanet-Fornells a Girona. **acesa** va adjudicar aquestes obres de construcció del tercer carril a l'empresa FCC Construcciones, SA per un import de 45,4 milions d'euros. El seu termini d'execució és de 24 mesos i es preveu que al setembre comencin els treballs d'ampliació de la calçada.

La licitació per contractar aquests treballs es va publicar al Butlletí Oficial de l'Estat (BOE) i al Diari Oficial de la Unió Europea (DOUE) el passat 1 de febrer. El termini de recepció d'ofertes per a la construcció del tram Maçanet-Fornells va finalitzar a mitjans del mes de març. La licitació es va endegar després que la Direcció General de Carreteres del Ministeri de Foment aprovés el projecte constructiu d'aquest tram entre Maçanet i Fornells, de 18,7 quilòmetres.

Amb aquesta adjudicació, es posa en marxa un altre dels projectes inclosos en el Conveni d'ampliació de l'autopista AP-7, aprovat el 2006 gràcies a l'acord entre el Ministeri de

CELLA VINARIA, TURISME CULTURAL A TEIÀ (III)

Text ANTONI MARTÍN | OLIVERAS Il·lustració ANTONI MARTÍN | OLIVERAS / FERRAN BAYÉS | COLOMER Fotografia LETICIA SIERRA DÍAZ

Imatge virtual de la gran sala de premsatge que s'està reconstruint al jaciment romà de Vallmora.

El jaciment arqueològic de Veral de Vallmora, també conegut amb el nom de Vinya del senyor Mas, està situat a l'oest del Torrent de Vallmora, del qual pren el nom, en una àrea aturonada a 93 metres sobre el nivell del mar, dins del terme municipal de Teià. Està molt a prop de la confluència d'aquest amb els termes municipals del Masnou –al sud– i d'Allella –a ponent–, dins de la comarca del Maresme, a uns 10 quilòmetres de la capital de la comarca Mataró (Iluro), a 10 de la ciutat de Badalona (Baetulo) i a uns 20 de Barcelona (Barcino).

Va ser descobert l'any 1966 per l'estudiós local del Masnou Lluís Galera com a conseqüència de l'esllavissada d'un marge que va posar al descobert uns murs i un paviment d'època antiga. Galera i els seus col·laboradors van fer les primeres excavacions entre 1966 i 1972 identificant un assentament agrari d'època romana que aquest autor situava des d'abans del segle I aC fins el segle IV dC. Les següents excavacions es van efectuar el 1999 per tal de poder desenvolupar un projecte d'urbanització a la zona i així poder conèixer l'extensió i l'abast del jaciment.

El conjunt arqueològic es defineix per tota una sèrie d'elements i estructures disposades a diferents nivells que, de forma esglaonada, es van adaptant a la topografia terrassada del terreny. Les estructures semblen distribuir-se en tres àrees o ales, formant un conjunt de dimensions considerables i de planta rectangular, a l'entorn d'un espai central al voltant del qual s'organitzen les dependències. L'ala que es conserva en millor estat és la nord, i és allà on s'han conservat millor els diferents àmbits i les

estructures productives i d'emmagatzematge.

S'han localitzat i documentat un total de tres sales de premsat o *torculars*, que presenten instal·lades dues premses d'alçaprem o biga cadascuna, donant un total de sis premses documentades en el jaciment. Tot i això, atenent els aspectes cronològics i temporals abans esmentats, el seu funcionament simultani sembla reduir-se a dos àmbits de premsat i, per tant, a quatre premses treballant al mateix temps. Una d'aquestes grans premses conserva la pedra original (*forum* o *lapis pedicinus*) amb els corresponents forats rectangulars per encaixar-hi els muntants superiors (*arbores*).

Signaculum de Vallmora (segle II dC).

La majoria de les premses també conserven en els seus extrems inferiors els espais retallats al terreny per encabir-hi el contrapès i/o muntar els diferents sistemes de maniobra, a torn (*sucula*) o cargol (*cochlea*). Cal destacar també la documentació de fins a cinc dipòsits per a la recollida del most (*laci*), una possible sala de trepitjat de raïm (*calculatorium*) i diverses sales d'emmagatzematge o cellers coberts i a cel obert (*cellae vinariae*). Juntament amb aquestes, tenim d'altres dependències annexes de treball i habitació de la mà d'obra.

ESCLAU ALLIBERAT. La peculiaritat del celler romà de Vallmora és que gràcies a la troballa durant les excavacions d'un segell de plom (*signaculum*) per marcar les etiquetes dels envasos (*pitacium*), coneixem el nom d'un dels seus propietaris, Lucius Pedanius Clemens, i del seu aleshores esclau, Epictetus, home de confiança i responsable de la producció de la *Cella Vinaria* de Vallmora.

LA VISITA AL CELLER DE VALLMORA PERMET FER UN VIATGE EN EL TEMPS PER CONÈIXER COM ERA UN CENTRE DE PRODUCCIÓ VITIVINÍCOLA A L'ÈPOCA ROMANA

A Epictetus el trobem alguns anys més tard havent aconseguit la seva llibertat i desenvolupant un càrrec públic municipal (*sevir augustal*) a Barcino (Barcelona), segons es reflecteix a una inscripció esculpida en un pedestal trobat a prop del *forum* o plaça pública de la ciutat romana, i que li és dedicada per la seva dona Acilia Arethusa. Pel que sembla, aquesta branca dels Pedanius Clemens produïa vi laietà a dojo al celler de Vallmora a finals del segle I dC i inicis del segle II dC. Per bé que a nivell cronològic general es distingeixen en tot el jaciment set fases d'ocupació, tres grans moments constructius i múltiples reformes al llarg del temps, amb una forquilla temporal molt àmplia que abasta des del segle I aC fins a inicis del segle V dC.

Malgrat pertànyer a fases constructives i moments cronològics diferents que abasten quasi 500 anys de producció ininterrompuda de vi, aquestes restes ens permeten explicar com era la producció vitivinícola en època romana, la qual, a nivell conceptual, no ha canviat gens pel que fa als processos i les tècniques essencials de producció i comercialització: cultiu, verema, trepitjat, premsat, fermentació, tractament/envelliment, emmagatzematge, expedició, transport i distribució.

Així doncs, la visita al celler romà de Vallmora ens permetrà fer un viatge en el temps per veure, entendre i conèixer de primera mà com s'estructurava i organitzava un centre de producció vitivinícola romà i quins eren els processos, les tècniques i la tecnologia emprada per a la producció i la comercialització del vi laietà en època romana. ■

Antoni Martín i Oliveras, arqueòleg, museòleg i gestor cultural de l'Ajuntament de Teià.

